

NICOLAE CHIRU

LITERATURA ROMÂNĂ LIMBĂ ȘI COMUNICARE

pentru evaluare continuă
și

BACALAUREAT

concepte literare • comentarii
ESEURI • INTERPRETĂRI DE TEXT

CUPRINS

I. CONCEPTE LITERARE OPERAȚIONALE

(pentru studierea textelor și realizarea eseurilor)

AȚIUNE. Definirea conceptului; ilustrare (<i>Baltagul</i> de M. Sadoveanu, Ion de Liviu Rebreanu).....	9
ALITERAȚIE. Definirea conceptului; ilustrare	10
ANTITEZĂ. Definirea conceptului; ilustrare	11
ARTĂ POETICĂ. Definirea conceptului; ilustrare:	13
Testament de Tudor Arghezi	14
Eu nu strivesc corola de minuni a lumii de Lucian Blaga	18
AUTOR. Definirea conceptului.	21
BASM CULT. Definirea conceptului. Particularități de viziune și de construcție în basmul cult. Tipuri de personaje. Imaginea eroului unui basm cult	21
Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă	22
CITITOR. Definirea conceptului. Tipuri de cititori/ lectori	31
CÂMP LEXICO-SEMANTIC. Definirea conceptului; exemplificări	32
CLASICISM. Definirea conceptului. Clasicismul în literatura română. Prelungiri ale clasicismului.	33
Nu te-ai priceput de George Coșbuc	35
COMEDIE. Definirea conceptului; tipologie/ subspecii.	36
O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale.....	37
COMIC. Definirea conceptului; tipuri de comic în	
O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale.....	39
COMPARAȚIE. Definirea conceptului; ilustrare	41
COMPOZIȚIE. Definirea conceptului; ilustrare (<i>Baltagul</i> de M. Sadoveanu; <i>Și dacă...</i> de M. Eminescu).....	42
CONFLICT. Definirea conceptului; conflictul în opera epică și în dramaturgie; conceptul clasic și modern de conflict	45
Suflete tari de Camil Petrescu	47
CONSTRUCȚIA SUBIECTULUI. Definirea conceptului; ilustrare; repere pentru eseu structurat/ argumentativ	49
Alexandru Lăpușneanul de Costache Negruzzi.....	50
CURRENT LITERAR. Definirea conceptului; ilustrare	52

DRAMATURGIE. Definirea conceptului. Textul dramatic	53
DRAMĂ. Definirea conceptului; apariția dramei; evoluție; tipologie.....	54
Drama modernă în orizont mitic românesc: Meșterul Manole de Lucian Blaga	55
ELEMENTE ALE SITUAȚIEI DE COMUNICARE; funcțiile comunicării	57
ENUMERAȚIE. Definirea conceptului; ilustrare	58
EPISOD. Definirea conceptului; ilustrare.....	59
EPITET. Definirea conceptului; ilustrare; felurile epitetului; categoriile gramaticale cu valoare de epitet.....	60
EXCLAMAȚIE RETORICĂ. Definirea conceptului; ilustrare	61
FANTASTIC. Definirea conceptului; ilustrare; repere pentru eseu structurat/argumentativ;	62
caracteristicile nuvelei fantastice: La țigănci de Mircea Eliade	63
FICȚIUNE. Definirea conceptului; ilustrare: geneza romanului <i>Ion</i> de Liviu Rebreanu	68
INCIPIT. Definirea conceptului. Ilustrare	70
IMAGINE ARTISTICĂ. Definirea conceptului. Ilustrare Accepții ale conceptului în terminologia literară actuală.	71
Autoportret de Lucian Blaga; imaginea mitică a universului subiectiv al poetului modern.	72
INTEROGAȚIE RETORICĂ. Definirea conceptului; ilustrare.....	73
JUNIMISM. Rolul lui Titu Maiorescu.	73
Critica formelor fără fond. Estetica și critica literară maioreșciană: <i>O cercetare critică...</i> , <i>Comediile d-lui Caragiale</i> , <i>Eminescu și poeziile lui</i>	75
LAITMOTIV. Definirea conceptului; ilustrare (Balet de G. Bacovia)	77
LIRICĂ	78
EU LIRIC.....	78
LIRISM SUBIECTIV } definirea conceptelor; exemplificări	80
LIRISM OBIECTIV ..	81

METAFORĂ. Definirea conceptului; tipuri de metaforă; exemplificări	82
MODERNISM. Definirea conceptului; modernismul lovinescian; orientări moderniste în proză, poezie, dramaturgie;.....	83
Particularități moderniste de concepție și de expresivitate în poezia: Timbru de Ion Barbu	86
MODURI DE EXPUNERE: narațiunea, descrierea (portret, tablou) dialogul, monologul; exemplificări	87
MOTIV LITERAR. Definirea conceptului; ilustrare Motivul <i>somnului</i> în poezia lui M. Eminescu (<i>Dorința</i>) și a lui L. Blaga (<i>Somn</i>)	93
NARATOR. Tipuri de narator; definirea conceptului; ilustrare	96
NEOMODERNISM. Definirea conceptului; trăsături ale poeziei neomoderniste.	97
Nichita Stănescu – poet neomodernist: Leoaică tânără, iubirea	99
Frunză verde de albastru	100
În dulcele stil clasic	102
NUVELĂ. Definirea conceptului	105
• NUVELA ISTORICĂ. Caracteristici ale nuvelei istorice; construcția personajului; conținuturi pentru eseu structurat/ argumentativ. Alexandru Lăpușneanu de Costache Negruzzi	105
• NUVELA PSIHOLOGICĂ. Caracteristicile nuvelei psihologice. În vreme de război de I.L. Caragiale.....	109
NUVELA FANTASTICĂ, (vezi FANTASTIC.)	
OXIMORON. Definirea conceptului; ilustrare	111
PARALELISM. PARALELISMUL SINTACTIC. Definirea conceptului; forme de paralelism sintactic; exemplificări...	112
PERSONAJ LITERAR. Definirea conceptului. Tipuri de personaj; exemplificări. Modalități de caracterizare.	113
În romanul realist-obiectiv: Otilia Mărculescu din romanul <i>Enigma Otiliei</i> de G. Călinescu	115
Construcția unui personaj dramatic (comic): Ștefan Tipătescu din <i>O scrisoare pierdută</i> de I.L.Caragiale	119
PERSPECTIVĂ NARATIVĂ. Definirea conceptului; ilustrare	121
POEZIE. Definirea conceptului; „forme“ ale poeziei (tipuri); exemplificări	123

POSTMODERNISM. Caracteristicile poemului postmodernist; exemplificări (Ion Stratan, Mircea Cărtărescu)	125
POVESTIRE. Definirea conceptului; caracteristicile povestirii ca specie literară; repere pentru eseu structurat / argumentativ	
Istorisirea Zahariei Fântânarul de Mihail Sadoveanu	126
Fântâna dintre plop i de Mihail Sadoveanu (din volumul <i>Hanu Ancuței</i>)	128
PROZĂ. Definirea conceptului; tipuri de texte în proză	132
REALISM. Definirea conceptului. Concepția artistică a scriitorilor realiști; viziune și tehnică literară în proza realistă (construcția discursului narativ; subiectul; personajele)	132
Moara cu noroc de Ioan Slavici	134
REPETIȚIE. Definirea conceptului; ilustrare	140
REFREN. Definirea conceptului; ilustrare	141
RIMĂ. Tipuri de rime; exemplificări	141
RITM. Modalități ritmice (trohaic, iambic, amfibrahic, dactil, coriamb); exemplificări	142
Versul liber	144
Versul alb	144
ROMANTISM. Definirea conceptului; principii estetice	144
Programul „Daciei literare“ – manifest al romantismului românesc	146
Creații reprezentative pentru romantismul pașoptist:	
Zburătorul de Ion Heliade Rădulescu	148
Umbra lui Mircea. La Cozia de Grigore Alexandrescu	151
ROMAN. Definirea conceptului; tipologia romanului; repere pentru eseu structurat / argumentativ	153
ROMANUL REALIST-OBIECTIV, TRADIȚIONAL / DORIC.	
Ion de Liviu Rebreanu	153
ROMANUL PSIHOLOGIC MODERN (SUBIECTIV)	
Patul lui Procust de Camil Petrescu	161
SECVENȚĂ NARATIVĂ. Definirea conceptului; ilustrare	166
SECVENȚĂ POETICĂ. Definirea conceptului; ilustrare	167
SENS DENOTATIV. SENSURI CONOTATIVE. Ilustrare	168
SIMETRIA GRAMATICALĂ. SIMETRIA CA TIPAR COMPOZIȚIONAL.	
Definirea conceptului; exemplificări	169

SIMBOL. Definirea conceptului; ilustrare	170
SIMBOLISM. Definirea conceptului; principii estetice	171
Symbolismul românesc. Viziune poetică și expresivitate simbolistă:	173
<i>Decor</i> de G. Bacovia	174
SINCRONISM. Definirea conceptului; sincronismul ca principiu al modernismului	176
SINESTEZIE. Definirea conceptului; ilustrare	177
STIL. Noțiunea de stil. Calitățile generale și particulare ale stilului. Registrele stilistice ale limbii	178
STIL DIRECT/INDIRECT Definirea conceptului; exemplificări	183
STIL INDIRECT LIBER. Definirea conceptului; exemplificări (<i>În vreme de război</i> de I.L. Caragiale; <i>Moromeții</i> de Marin Preda).	184
Regimul sintactic. Registrul afectiv	185
STIL FUNCȚIONAL. Definirea conceptului. Caracteristicile stilurilor funcționale: artistic, tehnico-științific, juridico-administrativ, publicistic • Texte reprezentative comentate.	186
TEMĂ. Definirea conceptului; ilustrare	190
TEXT Definirea conceptului; condiția de coeziune și de coerență	191
TEXT NARATIV	192
TEXT DESCRIPTIV	194
TEXT INFORMATIV	195
TEXT ARGUMENTATIV	195
TEXTE ORALE STRUCTURATE DIALOGAL	196
ALTE TEXTE	197
TITLU. Rolul titlului în lectura textului; interpretare de titluri ale unor opere literare	203
TRADIȚIONALISM. Definirea conceptului; scurt istoric al tradiționalismului românesc. Caracteristicile poeziei tradiționaliste; repere pentru eseu structurat sau argumentativ	204
<i>Aci sosi pe vremuri</i> de Ion Pillat	206
TRAGIC. Definirea conceptului; ilustrare;	207
tragicul în drama modernă; viziunea neomodernistă: <i>Iona</i> de Marin Sorescu	208

II. ESEURI

ESEU. Definirea conceptului.....	211
ESEUL ȘCOLAR. ESEUL STRUCTURAT (modele conform S.N.E.E.)	211
I. Romanul tradițional, realist-obiectiv	211
II. Personaj reprezentativ pentru lumea creată de Mihail Sadoveanu: Vitoria Lipan din romanul Baltagul	212
III. Nuvela fantastică: Sărmanul Dionis de M. Eminescu	215
IV. Simbol și structură antitetică în poezia romantică: Floare albastră de M. Eminescu	220
V. Particularități de concepție și de expresie, prin care se manifestă sensibilitatea romantică și simbolistă:	223
Peste vârfuri de M. Eminescu; Melancolie de G. Bacovia	224
VI. Tema, viziunea despre lume și mijloace artistice specifice reprezentate într-un text aparținând curentului simbolist: Plumb de G. Bacovia	226
VII. Enigma Otiliei de G. Călinescu – roman obiectiv de factură balzaciană, cu deschideri moderne	228
VIII. Structură epică și viziune modernă în reprezentarea artistică a lumii rurale	240
Moromeții de Marin Preda	240
IX. Nuvela contemporană; particularități de viziune, de structură și de stil. Dincolo de nisipuri de Fănuș Neagu	249
X. Romanul psihologic modern – roman al experienței. Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război de Camil Petrescu	254

III. INTERPRETĂRI DE TEXTE POETICE EMINESCIENE

LACUL	259
SARA PE DEAL	261
REVEDERE	264
GLOSSĂ	267
SCRISOAREA I	271
LUCEAFĂRUL	278
ODĂ – în metru antic	290
• Bibliografie selectivă	295